

Dosarul nr. 2ra-1392/2022
2-21065848-01-2ra-03102022

Prima instanță: Judecătoria Orhei, sediul Telenești (I. Hîrbu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (A. Pahopol, V. Mihaila, R. Pulbere)

Î N C H E I E R E

30 noiembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecători

Dumitru Mardari
Mariana Pitic
Victor Burduh

examinând admisibilitatea recursului declarat de către Întreprinderea de Stat pentru Utilizarea Spațiului Aerian și Deservirea Traficului Aerian „MoldATSA”, reprezentat de avocatul Vasile Josan,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Întreprinderea de Stat pentru Utilizarea Spațiului Aerian și Deservirea Traficului Aerian „MoldATSA” împotriva lui Sergiu Rusu, intervenient accesoriu Întreprinderea de Stat „Moldaeroservice” cu privire la constatarea informațiilor defăimătoare cu obligarea dezmințirii informației,

împotriva deciziei din 24 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 05 mai 2021, Î.S. „MoldATSA” a depus cererea de chemare în judecată împotriva lui Sergiu Rusu, intervenient accesoriu Î.S. „Moldaeroservice” cu privire la constatarea informațiilor defăimătoare cu obligarea la dezmințirea informației și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că la 17.03.2021, ora 09:48, pe portalul web al postului de televiziune „Telecompania BTV – Bălți”, a fost publicat spre difuzare, interviul realizat de către jurnaliștii postului, СОТРУДНИКИ „MOLDAEROSERVICE” ВЫШЛИ НА ПРОТЕКТ.

Similar, la 18.03.2021, ora 19:25, în cadrul emisiunii de seară de la „Jurnal TV”, a fost difuzat interviul realizat de către jurnaliștii postului, intitulat „Angajații companiei aeriene de stat „Moldaeroservice” nu și-au primit salariile de aproape opt luni”, iar la data de 18.03.2021, ora 21:08, interviul nominalizat a fost publicat și pe pagina web a postului de televiziune, inclusiv sub formă de articol.

La 25.03.2021, ora 14:57, pe portalul web al postului de televiziune „Pro TV

Chișinău”, a fost publicat un interviu și articol intitulat – „Mai mulți angajați de la „Moldaeroservice” se plâng că nu și-au primit salariile de șapte luni.” Ce spune administrația companiei. Video”.

Reclamantul susține că în cadrul interviurilor nominalizate, pârâtul Rusu Sergiu, în calitate de șef-pilot, angajat al Î.S. „Moldaeroservice”, a declarat următoarele: „Noi avem factura din contabilitate, care ne arată minus. Da, factura el a primit-o de 70 de mii, a semnat, dar el trebuie să plătească pe lună 600 de mii. Și a rămas datorii de 3 milioane 900 mii. Este combinație între domnul Catană și domnul Frunze. Să nu ajungem la un scandal internațional. În țară poate porni un conflict internațional, iar avioanele nu vor avea dreptul să zboare deasupra țării și vor fi redirecționate prin alte părți. Iar banii care veneau din Europa nu vor mai ajunge în Republica Moldova și nici la MoldATSA, pentru că MoldATSA nu este finanțată de stat, dar de europeni, ca și noi.”

Reclamantul consideră cele expuse de către Sergiu Rusu sunt niște informații false și defăimătoare, expresie a unor relatări cu privire la fapte, în esență false și o judecată de valoare care nu se bazează pe un substrat factologic suficient.

Reclamantul a menționat că pârâtul a invocat așa zisele datorii pe care Î.S. „MoldATSA” le-ar avea față de Î.S. „Moldaeroservice”, afirmații care de altfel, nu își găsesc temei în date și/sau înscrisuri obiective or, pârâtul invocă facturi și cifre la modul general, informația livrată nefiind în corespundere cu realitatea.

Mai mult, acestea sunt combătute pe deplin prin actul de verificare a decontărilor reciproce la situația din 20.01.2020, care demonstrează lipsa datoriilor pentru perioada 01.01.2019 - 31.12.2019, precum și prin actul de verificare contabilă pentru perioada 01.01.2020 - 31.12.2020, ambele fiind semnate de către părți.

Prin urmare, afirmațiile răspândite de către pârât, în partea ce țin de o pretinsă datorie a Î.S. „MoldATSA” față de Î.S. „Moldaeroservice”, reprezintă o informație ce constituie o relatare cu privire la fapte și este în esență falsă or, coroborarea manifestațiilor publice care au fost organizate de către salariații Î.S. „Moldaeroservice”, cât și faptul că, Î.S. „MoldATSA”, ar avea datorii către ultimul, induce un spectator terț, la ideea că, Î.S. „MoldATSA”, s-ar face vinovată de faptul că salariații Î.S. „Moldaeroservice”, nu își primesc salariile pe o perioadă îndelungată, fapt care, constituie o informație ce nu corespunde realității, fiind una falsă și defăimătoare.

În continuare, a indicat că, expresia „Este combinație între domnul Catană și domnul Frunze” este o judecată de valoare ce nu se bazează pe un substrat factologic suficient or, pârâtul nu a detaliat prin ce s-ar manifesta așa-zisa „combinație” și care ar fi indicii cronologici, geografici, calitativi sau cantitativi, prin care se manifestă „combinația”, la care cel din urmă, face aluzie. Deși expresia „Este combinație între domnul Catană și domnul Frunze” comportă un caracter extrem de peiorativ, în special termenul „combinație”, care atentează la reputația profesională și personală a celor vizați, pârâtul nu a făcut referință la nici o acțiune sau inacțiune prin care s-ar materializa „combinația” la care face referire. Mai mult, pârâtul nu a exprimat existența unei posibilități sau a unei bănuieli, mai mult sau mai puțin întemeiată, privind „combinația” dintre persoanele lezate, ci a răspândit-o într-o formulare fermă. Neavând nici un substrat factologic, pârâtul a omis, cel puțin, să folosească termeni dubitativi,

sau modul conjunctiv/condițional-optativ a verbelor utilizate, prin care să arate că, cele relatate constituie o opinie personală, însă nu există nici o certitudine în cele dezbătute. Astfel, pârâtul nu a lăsat destinatarii informației răspândite (telespectatorii canalelor TV nominalizate, a paginilor web aferente și utilizatorii paginilor de Facebook și Youtube) opțiunea de a percepe afirmațiile, nu ca pe o judecată de valoare, dar ca pe un fapt veridic, împlinit.

Asupra informației ce ține de posibilitatea ajungerii „... la un scandal internațional în țară, iar avioanele nu vor avea dreptul să zboare deasupra țării și vor fi redirecționate prin alte părți ...”, pârâtul nu a prezentat careva date relevante sau legătura de cauzalitate între situația reală și părerea sa. Managementul traficului aerian în Republica Moldova, sunt informații disponibile publicului, inclusiv pe site-ul întreprinderii: <https://moldatsa.md/> și denotă în mod explicit, caracterul eronat al celor relatate de către pârât. Nu în ultimul rând, situația financiară de la Î.S. „Moldaeroservice”, nu prezintă nici o legătură cauzală cu traficul internațional aerian, care se realizează prin tranzitarea spațiului aerian al Republicii Moldova, acestea sunt procese separate, distincte și independente unul de celălalt.

În vederea evitării escaladării litigiului în instanța de judecată, la 01.04.2021, în interiorul termenului de 20 (douăzeci) de zile, administrația Î.S. „MoldATSA”, a expediat în adresa pârâtului cerere prealabilă prin care a solicitat dezmințirea informației prezentate și repararea prejudiciului cauzat.

Prin răspunsul din 01.04.2021, Rusu Sergiu a recunoscut că a răspândit informația analizată mai sus, însă a refuzat să o dezmințe și să repare prejudiciul cauzat.

Prin hotărârea din 16 noiembrie 2021 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești a fost respinsă acțiunea ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 22 noiembrie 2021, Î.S. „MoldATSA”, a depus apel nemotivat, iar la 10 ianuarie 2022, în interiorul termenului acordat de instanța de apel, a depus apel motivat, solicitând casarea hotărârii instanței de fond, cu emiterea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii, compensarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 24 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost admis apelul declarat de Î.S. „MoldATSA”, casată integral hotărârea din data de 16 noiembrie 2021 a Judecătorei Orhei, sediul Telenești și s-a emis o hotărâre nouă prin care acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel prin prisma art. 2, 3 alin. (1)-(4), art. 7, art. 20 alin. (2) și (3), art. 24 alin. (1), art. 25 din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010, a concluzionat că este neîntemeiată soluția instanței de fond.

În acest sens, instanța de apel a reținut că pârât în cauzele cu privire la defăimare, poate fi persoana fizică sau juridică care a răspândit informația, autorul informației și, după caz, persoana de la care a fost preluată informația. În acțiunea care conține cerința privind dezmințirea informațiilor, răspândite în mijloacele de informare în masă, în calitate de pârți figurează autorul și organul de informare în masă (redacția, editura, agenția, alt organ, care realizează limitarea informației). În cazul în care informația a fost răspândită de către un angajat în legătură cu exercitarea obligațiilor de serviciu, în numele unității angajatoare la care acesta activează, în calitate de pârți va figura

unitatea angajatoare, iar persoana fizică va putea fi atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu.

La caz, pretențiile înaintate de către Î.S. „MoldATSA” derivă din faptul difuzării de către posturile de televiziune „Telecompania BTV – Bălți”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău” a interviului realizat cu angajații Î.S. „Moldaeroservice”, printre care și pârâtul Rusu Sergiu, în cuprinsul căruia, se pretinde utilizarea informației false și judecăților de valoare care nu se bazează pe un substrat factologic suficient, în acest mod invocându-se ca fiind încălcat dreptul la respectarea reputației profesionale.

Instanța de apel a subliniat că, informația prin care apelantul pretinde încălcarea dreptului său la respectul reputației profesionale a fost difuzată în cadrul interviurilor intitulate „СОТРУДНИКИ „МOLDAEROSERVICE” ВЫШЛИ НА ПРОТЕСТ”, „Angajații companiei aeriene de stat „Moldaeroservice” nu și-au primit salariile de aproape opt luni”, „Mai mulți angajați de la „Moldaeroservice”, se plâng că nu și-au primit salariile de șapte luni” Ce spune administrația companiei. Video”.

În acest sens, instanța de apel a concluzionat că, în măsura în care Rusu Sergiu, a făcut declarația în legătură cu exercitarea obligațiilor de serviciu, fiind angajat în calitate de șef-pilot la Î.S. „Moldaeroservice”, în numele unității angajatoare la care acesta activează, răspunderea urmează să revină unității angajatoare.

Referitor la pretenția privind dezmințirea informațiilor prin aceleași modalități și canale/mijloace de distribuire, instanța de apel a considerat oportun de a diferenția cazurile când se solicită numai constatarea informației răspândite ca defăimătoare și cazurile când se solicită și dezmințirea acesteia, în cel din urmă caz, în calitate de pârâți urmând să figureze și organul de informare în masă.

La caz, acțiunea în defăimare și dezmințire urmează a fi înaintată împotriva unității angajatoare – Î.S. „Moldaeroservice” și organelor de informare în masă – „Telecompania BTV – Bălți”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău”, respectiv Rusu Sergiu nu poate avea în prezenta cauză calitatea corespunzătoare de pârât, astfel pretențiile respective fiind înaintate împotriva pârâtului necorespunzător. Or, la interviul realizat și difuzat de „Telecompania BTV – Bălți”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău” au fost prezenți mai mulți angajați a Î.S. „Moldaeroservice”, Rusu Sergiu, fiind numai unul dintre ei care a făcut declarația în numele unității angajatoare, astfel încât pretențiile respective ale apelantului urmează a fi înaintate împotriva Î.S. „Moldaeroservice” și „Telecompania BTV – Bălți”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău”.

Subsecvent, având în vedere că pretențiile din cererea de chemare în judecată a fost înaintate împotriva pârâtului necorespunzător, instanța de apel a respins ca fiind neîntemeiate pretențiile înaintate de Î.S. „MoldATSA”.

La fel, instanța de apel a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele Î.S. „MoldATSA”, invocate cu titlu de obiecții împotriva soluției primei instanțe, deoarece în cazul dat temei de casare a hotărârii instanței de fond rezidă din constatarea privind înaintarea în cauză a pretențiilor împotriva pârâtului necorespunzător, iar expunerea asupra fondului argumentelor invocate de apelantă în apelul declarat ar putea afecta un eventual proces intentat împotriva pârâtului corespunzător, astfel încât instanța nu este îndreptățită de a soluționa la examinarea prezentei cauze argumentele asupra fondului pretențiilor înaintate de apelantă.

La 19 septembrie 2022, Î.S. „MoldATSA” a declarat recurs împotriva deciziei din 24 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a deciziei contestate și a hotărârii primei instanței, cu emiterea unei decizii noi de admitere integrală a acțiunii, încasarea tuturor cheltuielilor de judecată suportate.

În motivarea recursului Î.S. „MoldATSA”, și-a manifestat dezacordul cu soluția instanțelor de judecată, reiterând în acest sens circumstanțele de fapt și de drept din cererea de chemare în judecată și cererea de apel.

Suplimentar, recurentul a invocat că prin soluția pronunțată instanța de apel a încălcat principiul contradictorialității, principiul egalității de arme și principiul dreptului la apărare, părți componente a dreptului la un proces echitabil, garantat de Constituție și Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Or, circumstanțele referitor la faptul că Sergiu Rusu ar fi acționat în calitate de angajat al Î.S. „Moldaeroservice” și prin urmare nu poate deține calitate de pârât (care trebuie deținută de către Î.S. „Moldaeroservice”) în prezenta cauză și „Telecompania BTV- Bălți”, „Jurnal TV” și „Pro TV Chișinău”, în calitate de entități mass media, trebuie să figureze în calitate de pârâți în prezenta speță, au fost reținute de către instanța de apel din oficiu, fără a face obiectul dezbaterilor judiciare în instanța de fond, dar și fără ca aceste circumstanțe să fie puse în discuție în instanța de apel. Cu atât mai mult că nici unul din participanții la proces, fie pârâtul Rusu Sergiu sau intervenientul accesoriu Î.S. „Moldaeroservice”, nu au expus obiecții referitor la faptul că, aceștia nu ar deține calități procesuale corespunzătoare. Nici instanța de fond nu a ridicat vreo obiecție și nici nu a adus vreun argument în susținerea acestui raționament.

Recurentul a menționat că, instanța de apel a emis o hotărâre cu depășirea atribuțiilor stabilite prin lege, acționând *ultra vires*, în sensul depășirii limitelor de judecare în apel or, în privința soluției instanței de fond nu a declarat apel nici pârâtul Rusu Sergiu și nici intervenientul accesoriu Î.S. „Moldaeroservice”, apel fiind declarat de Î.S. „MoldATSA”.

Recurentul susține că raționamentul instanței de apel referitor la faptul că, pârâtul a expus informațiile defăimătoare în calitatea sa de salariat nu are nici o bază legală deoarece pârâtul Rusu Sergiu nu a negat faptul că este autorul informației și că a răspândit-o, iar legea prevede explicit că calitatea de pârât o are autorul și persoana care a răspândit informația, nu rămâne nici un dubiu asupra faptului că, aceștia urmează să dețină calitate de pârât în prezenta cauză.

Pe de altă parte, raționamentul instanței de apel referitor la faptul că la înaintarea cerinței de publicare a unei dezmințiri, mass-media care a răspândit informația urmează a fi atrasă în mod obligatoriu în calitate de pârât, iarăși nu are nici o bază legală or, nici o prevedere din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64 din 23 aprilie 2010 nu prescrie în mod onerativ, atragerea mass-media în calitate de pârât, considerent din care, expunerea acestui raționament (soluții) echivalează cu pronunțarea unei hotărâri judecătorești vădit arbitrare și se plasează în afara oricărei discreții judiciare, fapt care constituie o violare a dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 a CEDO. Or, mass media nu se poate face vinovată de caracterul defăimător al informațiilor răspândite de către pârâtul Rusu Sergiu.

Recurentul a catalogat cele expuse de către Sergiu Rusu, ca fiind niște informații

false și defăimătoare, expresie a unor relatări cu privire la fapte, în esență false și o judecată de valoare care nu se bazează pe un substrat factologic suficient.

De altfel, prin constatarea efectuată, instanța de fond se contrazice pe sine însuși or, pe de o parte constată că Î.S. „MoldATSA” nu ar fi făcut o anumită distincție dintre cele 3 (trei) tipuri de lezare a onoarei, demnității sau reputației profesionale, pentru ca ulterior să supună analizei toate frazele difuzate de către pârât și să constate că nu sunt relatări a unor fapte false sau judecări de valoare fără un substrat factologic suficient. Or, primul și cel mai important dezacord a Î.S. „MoldATSA” a constat în faptul că, pârâtul difuzează informații defăimătoare, referitor la existența unor anumite datorii față de Î.S. „Moldaeroservice”.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, instanța de recurs menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 24 mai 2022. Decizia motivată a fost expediată participanților la proces la data de 19 iulie 2022, prin intermediul poștei electronice (f.d. 153).

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Astfel, instanța de recurs constată că Î.S. „MoldATSA” s-a conformat prevederilor legale, declarând recurs la 19 septembrie 2022 împotriva deciziei 24 mai 2022 a Curții de Apel Chișinău, în conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

La 05 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților copia cererii de recurs depusă de către Î.S. „MoldATSA” cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului.

Examinând temeiurile recursului completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține, că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare

a deciziei contestate or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării pricinii, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (a se vedea Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului. Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de către Î.S. „MoldATSA”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, 433 lit. a), 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de către Întreprinderea de Stat pentru Utilizarea Spațiului Aerian și Deservirea Traficului Aerian „MoldATSA”, reprezentat de avocatul Vasile Josan.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecători

Mariana Pitic

Victor Burduh